

ВПЛИВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ НА ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми. Національна ідея – це договір між громадянином і державою. Вона потребує широкого залучення суспільства.

В сучасних умовах, націю розділено на шматки, об'єднати її може тільки національна ідея. Сам процес вироблення національної ідеї є досить складним і суперечливим. Для цього потрібно, щоб більшість членів політичної спільноти був притаманний патріотизм, почуття відповідальності за долю країни. Від здатності особи бути активною залежить перспективи суспільства та розвиток правового життя. На жаль, образ такого соціального явища як «національна ідея» не займає сьогодні важливого місця в нашій ментальності.

Дослідженням впливу національної ідеї на формування правової держави займалися такі науковці: О. Забужко, В. Шкляр, Н. Гнасевиц, А. Колодій, І. Бичко, В. Мороз, М. Томенко, І. Франко, О. Рудакевич, М. Драгоманов, В. Крисаченко, М. Михальченко, В. Бебик, С. Вовканич, М. Жулинський, О. Пахльовська, О. Сабадуха, Є. Сверстюк, І. Старовойт, О. Сугоняко, А. Фурман, П. Куліш, Т. Шевченко, С. Рудницький, М. Чубинський, М. Грушевський та інші.

Мета дослідження: особливості та специфіка впливу національної ідеї на становлення правової держави.

Завдання дослідження: дати теоретико-методологічне обґрунтування аналізу впливу національної ідеї на формування поняття правової держави.

Об'єкт дослідження: трансформаційні процеси в сучасному українському суспільстві та їх вплив на формування демократичної правової держави.

Предмет дослідження: вплив національної ідеї на формування правової держави.

Після проголошення незалежності питання національної ідеї стало важливим елементом для формування демократичної правової держави. Для українців національна ідея – це незалежність (самостійність), державність, соборність. На цих трьох китах базується одвічна українська «мрія» і невмируща національна ідея» [1, с. 96].

Українська ідея є історично непомітна, крім моменту визвольних змагань. Точніше – українська ідея є історично спостережувана, але контексти, в яких виявляються ідеї інших народів, сильніші. Тому Україну відносять до «народу без історії». Національна ідея – це абстрактний концепт, план, бажання, програма його втілення, цілеспрямований імператив, котрий поєднує чуттєве, світоглядне, цілісне і має прагматично спрямований словесний вираз [2, с. 84].

Слід зазначити, що поняття «національна ідея» прямо пов'язане з вибором та реалізацією нацією свого власного шляху розвитку, роллю і місцем у світі як своєрідної відповіді викликам історії [3, с. 84].

У кожного народу національна ідея має своє змістове наповнення. Вона є важливим чинником для забезпечення безпеки держави. Сьогодні, в Україні є актуальна проблема національної безпеки. Прагнучі перешкодити волі Українського народу до європейського майбутнього, яке б суттєво все змінило, Росія окопувала частину території України, розв'язала воєнну агресію на Сході України. Як зазначав видатний Василь Шкляр: «Російсько-українська війна триває постійно, просто агресія загарбника набирала різних форм» [4]. Агресія зі сторони Росії не дає Українцям нормально жити. Найважливіше зараз для нас, Українців, це досягти миру в країні. Але, на жаль, ми занадто слабкі, щоб дати відсіч російській агресії.

Українці відчувають себе європейцями, тому вимагали від існуючої тоді влади кардинальних змін у державі. Потрібно запровадити в державне управління систему європейських цінностей. Щоб бути живим і здоровим, потрібно мати для цього сприятливі умови, а саме: благополуччя, благоденство та добробут. Тому матеріальне благо – це вища утилітарна цінність для людини як істоти тілесної [2, с. 87].

Наголосимо на тому, щоб жити у дійсно правовій демократичній державі, якої так прагне український народ, життєвою необхідною є потреба мати політичних лідерів, здатних прискорити процес розбудови такого суспільства. Домінуючою проблемою є неспроможність прислухатися політичної еліти власному народу, державі.

Для початку всім потрібно усвідомити себе народом – мовою нашої традиції, мовою Шевченка це звучить як «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні» – ось це розкішно точна формула. вже з понятійного словника філософських систем нового часу, тут кожне слово важить. Точний опис національної спільноти – не як стану, а як континууму, трансчасового і транспросторового. Бо чому «мертвим» – тому що наші мертві не тільки були колись, в минулому, вони присутні не тільки в нашій пам'яті, а й у нас самих, продовжують через нас, своїх нащадків, діяти в реальному часі. «Живим» – це зрозуміло, це ми теперішні, а «ненародженим» – це проєктивно: нас об'єднує не тільки спільне минуле й спільне теперішнє, а й спільне майбутнє [5].

Щоб стати успішним проєктом українська національна ідея потребує модернізації, адаптації не лише до жорстоких реалій суспільства і політичної нації, а й тих цивілізаційних, геополітичних, економічних викликів, з якими стикнулася Україна на початку ХХІ ст. Тобто нагальною постає потреба наповнення національної ідеї новим ідеологічним змістом, який відповідав би цивілізаційним, науковим, інформаційним процесам нового тисячоліття [6, с. 254-255].

Зокрема, одночасно відбуваються процеси становлення держави, консолідація української нації. «Українська політична нація» – це мрія, наблизитись до якої можна лише стимулюючи інтеграційні процеси в суспільстві, що відображають спільні економічні потреби, політичні уподобання, мету розбудови Української держави [7].

Під час дослідження ми дійшли наступних висновків:

1. Одна з необхідних умов становлення та функціонування правової держави – наявність національної ідеї.
2. Національна ідея відіграє головну роль у формуванні та розвитку правової держави. Одне із головних завдань національної ідеї є здобуття народом, нацією своєї власної держави. Здобувши державну незалежність, національна ідея переходить в нову фазу консолідації нації.
3. Національна ідея повинна бути передусім чітко сформульованою метою, до якої прагне нація.

Література

1. Шайгородський Ю.Ж. Політика: взаємодія реальності і міфу. К.: Знання України, 2009. – 400 с.
2. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: моногр. авт. Колектив: О. М. Рудакевич (керівник) та ін. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 256 с.
3. Липинський В. Листи до братів-хліборобів. Про ідею та організацію українського монархізму, ред. Я. Пеленський. Київ-Філадельфія, 1995. - 470 с.
4. Шкляр В. : «Потрібно було колонізувати ці землі, якщо ви хотіли їх назвати Україною» : веб-сайт. URL: <https://m.tyzhden.ua/publication/189179> (дата звернення: 04.03.2017).
5. Забужко О.: «Українське суспільство сьогодні позбавлене орієнтирів» URL: <https://tyzhden.ua/Culture/197877> (дата звернення: 09.08.2017).
6. Попович М. В. Національна ідея і соціальні трансформації в Україні. Укр. Центр духовн. культури, 2005. - 328 с.
7. Римаренко С. Ю. Українська політична нація – міф чи реальність? Україна в сучасному світі. Конференція випускників програм наукового стажування у США. К.: Стилос, 2003. 394 с.
8. Гнасевич Н. В., Рудакевич О. М. Соціальна справедливість в контексті реалізації прав і свобод людини впливу : Україна в умовах реформування правової системи : Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії а міжнародний досвід : [Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції], м. Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет, 5-6 квітня 2019 р.]. Тернопіль : Економічна думка, 2018. С.143-146.